

ПОРІВНЯННЯ ПОЛІТИЧНИХ ТА ЕКОНОМІЧНИХ ЦІННОСТЕЙ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО ЛІБЕРАЛІЗМУ ТА КОНСЕРВАТИЗМУ

Ідеологія відображає інтереси, світогляд та ідеали суспільних класів, націй та інших великих груп людей. Крім цього, вона задає цілі розвитку суспільства і держави. Протягом історичного розвитку людства сформувалися різні ідейно-політичні течії серед яких домінуючу роль відіграють лібералізм і консерватизм. Саме ці ідеологічні системи сьогодні істотно впливають на становлення та розвиток молодої української держави. *Meta* даної статті – дати порівняльну характеристику політичних та економічних цінностей цих доктрин та відповідних політичних програм в контексті трансформаційних процесів, які розгортаються в Україні після Революції гідності.

Лібералізм (лат. *liberalis* – вільний) – ідеологічна та політична течія, що об'єднує прибічників приватної власності, демократичних свобод, парламентаризму та обмежує сфери діяльності держави, надаючи широкі права і свободи людині. Головні ідеї класичного лібералізму були сформульовані у творах Дж. Локка, А. Сміта, Є. Бенґама, Дж. Мілля, Ш. Монтеск'є, Ж. Ж. Руссо, Б. Констана, А. де Токвіля, І. Канта, В. Гумбольдта, Б. Франкліна, М. Джеферсона та ін. В Україні лібералізм творчо розвивали М. Драгоманов та Б. Кистяківський.

Серед сучасних українських партій послідовно відстоюють ліберальні цінності біля 100 політичних формувань із 352 існуючих. Серед них Ліберальна та ліберально-демократична партії, партії «Україна майбутнього», «Слуга народу», «Приватне – понад усе» та ін. Метою вітчизняного лібералізму є максимальне послаблення різних форм державного і суспільного примусу щодо особи, а також він обстоює радикальне здійснення соціальних перетворень. Ідеологічно лібералізм протистоїть, з одного боку, консерватизму та етатизму, а з іншого – соціалізму і комунізму.

Під час президентських виборів в Україні у 2019 р. ліберальний напрям розвитку українського суспільства відстоювали такі особистості як Володимир Зеленський, Юрій Бойко, Олександр Вілкул та ін. Перший з них пропонував прийняття закону «Про народовладдя», який би передбачав закріплення механізму, за яким «народ України буде формувати основні завдання для влади через референдуми та інші форми прямої демократії» [1]. У передвиборчій програмі В. Зеленського підкреслюється, що «Держава для Людини, а не Людина для Держави. Менше Держави в житті Людини, більше Людини в житті Держави!» [1]. Це орієнтує на такі ліберальні цінності, як пріоритет особи над суспільством і державою, індивідуалізм, народний суверенітет та на утвердження принципу «мінімальної держави».

Щодо економічного розвитку суспільства викликає інтерес його наміри запровадити «нульову декларацію» для бізнесу. «Кожен бізнесмен за 5% зможе задекларувати і легалізувати свої доходи. Отримані копійки підуть на зменшення тарифного навантаження для малозабезпечених. Платити податки мають усі» [1]. Робиться наголос на необхідності збільшення ролі держави у регулюванні соціально-економічних відносин, що є важливою настановою неолібералізму. Також В. Зеленський планує здійснити лібералізацію податкової системи, замінивши податок на прибуток податком на виведений капітал.

Інший ліберальний політик – Юрій Бойко, який був висунутий кандидатом на пост Президента України партією «Опозиційний блок «За життя», більше уваги зосередив на таких політичних проблемах українського суспільства як розширення прав і свобод національних меншин. В його передвиборчій програмі зазначається: «Маємо сформувати єдину політичну націю, де усі народи мають рівні права, рівні умови для розвитку – без будь-яких обмежень та заборон, незалежно від чисельності та місця проживання». І далі: «Забезпечення рівних умов та прав для кожного громадянина – має бути пріоритетом держави. Гарантуємо невтручання держави в питання церкви» [2]. Сучасні ліберальні партії України «Опозиційний блок «За життя» та «Слуга народу», їх лідери послідовно продовжують політику колись існуючої проросійської «Партії регіонів», спрямовану на прискорене формування української політичної нації, для якої етнічні чинники відійдуть у сферу приватного життя і не будуть істотно впливати на публічну політику [3, с. 248].

Економічний розвиток України Ю. Бойко тісно поєднує із розв'язанням соціальних проблем. Зокрема він задекларував прагнення вирішити проблему будівництва соціального житла для молоді та соціально незахищених верств населення, а також пообіцяв створити умови для доступного іпотечного кредитування. Ю. Бойко пропонує «зупинити тарифний геноцид, встановивши справедливі тарифи, що повернуть людям можливість жити в цивілізованих умовах» [2] Із сказаного можна зробити висновок, що лідер партії «Опозиційний блок «За життя» дотримується настанов соціального лібералізму, який отримав поширення в багатьох країнах Західної Європи.

Про підтримку ліберальних політичних сил в Україні свідчить той факт, що за В. Зеленського проголосувало 73%, а за Ю. Бойка – 12% виборців. Перший з них став шостим президентом незалежної української держави. Важливим є той факт, що ліберальні виборчі програми у рівній мірі підтримали жителі більшості регіонів країни.

Консерватизм (від лат. *conservare* – зберігати) – це соціально-політична течія, яка орієнтована на збереження та зміцнення форм економічного, соціального та політичного життя, що склалися впродовж тривалого часу, а також традиційних духовних цінностей, зокрема принципів і норм християнської моралі. Засновниками консерватизму вважаються Е. Берк, Ж. де Местр та Л. Бональд, а книга Е. Берка «Роздуми про революцію у Франції» стала своєрідною «біблією» консерватизму. [4, с. 222] В Україні ідеї консерватизму розвивали такі історичні постаті як В. Липинський, В. Кучабський, Р. Лашенко. Серед сучасних українських партій ідеологію консерватизму культивують такі формування як Народний Рух України, об'єднання «Самопоміч», Українська платформа «Собор», Українська народна партія, Політична партія «Сила і честь».

Під час президентських виборів в Україні 2019 р. консервативні ідеологічні засади взяли на озброєння такі претенденти на вищу посаду в українській державі як Ігор Смешко, Андрій Садовий, Олександр Шевченко та ряд інших. І. Смешко, наприклад, заявив що формуватиме політичну партію консервативно-демократичного характеру. В його програмі важливе місце займає таке політичне питання, як утвердження демократичних норм суспільного та державного життя на основі формування адекватної вимогам часу української еліти. Необхідною умовою утвердження народовладдя політик вважає залучення до політичних процесів «заможного середнього класу із високим рівнем політичної культури» [6]. Ще однією умовою демократичного розвитку держави має стати «дієва виборність, підзвітність і прозорість органів влади та рівність громадян перед законом», що можливе «лише в разі відокремлення законодавчої, виконавчої та судової гілок влади та забезпечення протидії та взаємного контролю за їх діяльністю» [6].

В сфері економічних відносин І. Смешко пропонував «деолігархізацію, демонополізацію, деофшоризацію та детінізацію економічних відносин, відновлення соціальної справедливості в питаннях власності у поєднанні з державними перевагами для малого і середнього бізнесу; державне регулювання і стимулювання, а також збереження і розвиток

високотехнологічного та науковомісткого промислового виробництва, венчурних та інвестиційних проектів» [6]. Зміни, запропоновані І. Сmeshком, висвітлюють ідеї неоконсерватизму про всебічне стимулювання ринкових відносин та приватного підприємництва. Підтримка І. Сmeshка сягнула на президентських виборах в Україні 6-ти процентів.

Лідер об'єднання «Самопоміч» А. Садовий більше уваги приділив політичним проблемам, зокрема тим, що пов'язані з підняттям відповідальності високопосадових осіб в державі. Цьому, зокрема, має сприяти прийняття Законів «Про імплімент Президента України», а також про відповідальність Прем'єр-міністра та міністрів за виконавчу владу в Україні» [5]. Окрім цього інтерес викликають запропоновані А. Садовим зміни у економіці, а саме: забезпечити часткову компенсацію з державного бюджету банківських кредитів для приватних бізнесових структур, а також «здійснити прозору й ефективну приватизацію більшості державних підприємств» [5] А. Садовий послідовно захищає вільні ринкові відносини від надмірного державного втручання, що є важливою ознакою засад неоконсерватизму.

Консервативні партії сучасної України, їх очільники демонструють і послідовно відстоюють українську націєцентричну політику, сутність якої у докладанні належних зусиль для відродження та розвитку української етнічної нації при повазі до прав і свобод національних меншин, які проживають у державі.

Отже, політична ідеологія лібералізму і консерватизму в сучасній Україні має доволі високу підтримку. Можливо це стане основою формування двопартійної системи в Україні, коли домінуючими партіями стануть об'єднання ліберали та консолідовані консерватори. Порівнюючи ці дві ідеології можна зробити висновок, що лібералізм в Україні ставить на перше місце індивідуальність, свободу особи, приватну власність як базові цінності суспільства, а консерватизм, у свою чергу, надає перевагу ролі держави у суспільстві, національним традиціям, релігійності та авторитету органів влади.

Список використаної літератури:

1. Передвиборча програма кандидата на пост Президента України Володимира Зеленського / URL: <http://files.ze2019.com/assets/program.pdf>
2. Передвиборча програма Юрія Бойка / URL: https://ukr.lb.ua/news/2019/02/11/419474_peredviborna_programa_yuriya_boyka.html
3. Рудакевич О. М. Політична культура національних спільнот : теорія та методологія дослідження. Моногр. Тернопіль : ТНЕУ, 2013. 352 с.
4. Бранівський В.Ф. Політологія: Підручник. Київ: Національна академія управління, 2016. 236 с.
5. Передвиборна програма Андрія Садового / URL : <https://sadvoyi2019.win/vision/>
6. Передвиборна програма Ігоря Сmeshка / URL : https://ukr.lb.ua/news/2019/02/13/419622_peredviborna_programa_igorya_smeshka.html
7. https://ukr.lb.ua/news/2019/02/13/419622_peredviborna_programa_igorya_smeshka.html